

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Sectio Tertia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

Cassiodorus, ut ille patiat^{ur} dispendium, qui imperium fecit alienum) sed etiam, quòd postquam Deum sibi inculpatæ vitæ merito, promptaque obedientiâ conciliauerit, hæc ipsa Dei potentia, quæ ceteris terrorem incutiet, certissimum illi datura est contra quælibet aduersa præsidium. Itaque soluto animo ac libero cum Regio Vate cantabit: *Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei celi commorabitur. Dicit Domino: Susceptor meus es tu, & refugium meum, Deus meus, sperabo in eum. Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.* Sed quæ potissimum tempora, quæ rerum gerendarum opportunitas, qui nutus, quæ imperia in hac obedientiæ virtute obseruanda sunt?

Cassiodorus lib. 2.
Epist. 25.

Psal. 90, 1.

SECTIO TERTIA.

ECCLESIASTES.

VERSUS 5. Tempus & responsionem cor sapientis intelligit.

6. Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio:

7. quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio.

METRICA PARAPHRASIS.

FELIX qui subiit iugum
 Diuinis satagens nutibus obsequi:
 Atque ut prouidus institor
 Obseruans oculis astra sequacibus,

Cursus

Cursus fluctuagos regit;

Maiestatem oculi sic oculo notat,

Vultusque imperium Dei.

Hos nutus sapiens, congruaque obsequi

Servat tempora Numini,

Aeternum imperiis ut referat Dei

Promptas obsequij vices.

Decernens etenim tempora singulis

Opportuna Diespiter,

Peruerit seriem dispositam vetat:

At mens terrigenum interim

Curarum ambiguis fluctibus aestuat:

Ut cum, lampade siderum

Extincta, tenebras nubila duplicant,

Deprensa pelago rates

Undis ludibrium, & ludibrium Notis,

Nunc fluctu decimo latent,

Nunc vulsis tabulis Nerea combibunt,

Nunc caecis pereunt vadis;

Ars cedit furis, & ratio stupet:

Sic mens terrigenum labat,

Aerumnasque graues pectore concipit,

Dum lapsos repetit dies

Caligans animus, nec recolit satis

Quo fructu ante oculos Dei

Vitae praeerita fluxerit orbita.

Nec cura haec cruciat minus,

Quod nemo trepidis nuntiat entheo

Vates numine turgidus,

Quae finis stadium, quaeve nouissima

Claudat fata catastrophe.

Heu, quot corda hominum discruciant metus!

PROSA

PROSA EXEGESIS.

NON immeritò circa hæc temporum & occasio-
 num momenta mens humana perturbatur, quan-
 do in obseruandis & exequendis diuinæ voluntatis nu-
 tibus, quos Deus non temerè prodigit, sed opportunis
 temporibus locisque declarat, æternæ salutis ac beati-
 tatis nostræ cardo vertitur. Cum enim nullum sit in
 orbe negotium, cui non præsideat rerum gerendarum
 mater Occasio; profectò non minus tribuendum est
 negotio omnium grauissimo & maximo, quod ex par-
 te Dei in eo consistit, vt rata ac firma sint imperia; ex
 parte nostrâ verò, vt nobis salus nostra curæ sit & cor-
 di, quæ ex eorundem mandatorum solerti obseruatio-
 ne, promptaque executione promanat. Et sanè, si na-
 turam gratiæ præuenientis, vt vocant Theologi, peni-
 tius introspexerimus, videbimus eam plerumque ido-
 neâ aliquâ occasione velut ex re natâ subministrari.
 Rursum si iustis præmia, improbis à supremo Iudicè
 decreta supplicia, rationis lance perstiterimus, quid
 aliud inueniemus, quàm occasionis arreptæ neglectæ-
 que præmia? *Venite, inquit, benedicti Patris mei, posside-
 te paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esuriui
 enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bi-
 bere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis
 me, ceteraque generis eiusdem. Vos verò miseri & im-
 miserabiles è conspectu meo facessite ad æterna suppli-
 cia, quia toties oblata vobis occasione defuistis. Rur-
 sum, quis neget insignem nobis æternæ salutis occasio-
 nem suppeditari, quando haustui aquæ frigida tanta
 merces proposita significatur?*

Salutis no-
 stræ negotiū
 in caprandâ
 occasione à
 Deo datâ
 vertitur.

Matth. 25,
 34.

Matth. 10.

Et eadem vis est occasionis in rebus humanis. Acci-

A a a a

pite

Iosephus
lib. 18. An-
tiq. Iud.
*Occasionis
momentum
in rebus
humanis.*

Procopius
l. 2. de Bel-
lo V Van-
dal.

*Sapientis
est occasio-
nem capta-
re in rebus
humanis.*

Virgil. li. 4.
Aenid.

pite magni Iudæorum Regis Agrippæ exemplum: qui cum iussu Tiberij ad arborem alligatus siti æstuarer, prætereuntem fortè Thaumastum Caij seruum rogauit, vt è vase aquæ prægelidæ, quod ferebat, haustu sitim pellere liceret. Concessit hoc Thaumastus haud grauatè. Et Agrippa haustu frigidæ recreatus, promisit se tanti beneficij non immemorem futurum. quod etiam cumulatius præstitit, cum non ita multò post, Caio ad Imperium euecto, rogauit eum, vt Thaumastum libertate donaret, quem ipse deinde Regni sui procuratorem constituit, & moriens vxori liberisque commendauit. En quàm leuis occasio quantæ dignitatis momentum attulerit. Ita frequenter se res habet in vitâ mortalium. Quis ignorat, in arte Medicâ rem vilissimam plus sæpè ad sanitatem conferre, quàm exquisitissima aromata ab Indis vsque & Arabibus petita? Quis ignorat, in præliis sæpè vnius vocis aut spectri excitemento magnas extitisse acierum inclinationes? Et vniuersim rerum humanarum momenta in occasionis perceptione consistunt. Nam si per ignauiam quis occasionem, quæ præ manibus est, neglexerit, si suâ culpâ ab eâ deferatur, non illam, sed seipsum accuset. Quidquid, elapsâ de manibus occasione, conatus aut studij ad rei summam attulerit, id omne vanum, inane atque importunum censebitur.

Hæc igitur sapientis non infima laus est, tempori rerumque agendarum opportunitati seruire, vt quoties illi non deest occasio, ne ipse quidè desit occasione. Hæc sapientia in rebus humanis industriâ, hæc in diuinis promptam parit obedientiam. Hac industriâ apud Virgilium utebatur Dido, cum sororè supplicè ad Æneam mitteret,

*Sola, inquit, viri molles aditus & mollia fandi
Tempora cognoras.*——

Sic

Sic ij qui Vespasiani gratiam & fauorem aucupabantur, nouerant eum id temporis esse facillimum, ac indulgentissimum, cum ad balneum tricliniumque pergeret. Consultò itaque monet Pittacus, iis qui apud Principes votis potiri desiderant, obseruanda esse ea tempora, quibus remissiores, hilariores ac indulgentiores esse consueuerunt: & hanc obseruationem maioris esse momenti ad optatos successus, quàm adipem leonis, quàm sanguinem basilisci, quàm spondylon draconis, quàm anguium drynedarum ouum, ceteraque id genus promissa magicæ vanitatis.

Sueton. in Vespas.

Pittacus Mytilenæus.

Eandem in rebus diuinis occasionis rationem habendam docet Propheta Regius, dum ait: *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra.* quasi dicat, non semper eam auribus nostris insonare, ac proinde dulces eius susurros quàm auidissimè captandos. Præstitit hoc promptè ac sedulò felicitis memoriæ Claudius Aquaiua Generalis Societatis nostræ Præpositus, cui cum melioris vitæ consilia parturienti cælestis illa vox animum pulsasset, *Oues mea vocem meam audiunt*, ingenuo quodam pudore suffusus, & salutari timore compunctus, veritus ne, si cælesti monito non obtemperaret, non esset ex ouibus Christi, è vestigio ad Societatis nostræ domicilium se contulit, Deoque se totum consecrauit.

Etiā in rebus diuinis. Psal. 94.

Hieron. Platus de Statu Relig. lib. 3. c. 38. Ioan. 10. 16.

Nec minoris fuit energiæ vox illa Reginaldi Concinatoris Bononiensis, cuius meminerunt Annales sancti Dominici: qui cum illa D. Stephani verba exponeret, *Ecce video celos apertos*, nunc quidem ita cæli portas patere ad beatitudinem confirmauit, vt cuius liber daretur introitus, sed iis, qui nunc aures & cor Deo clauderent, cæli aditum in morte obserandum. Adfuit, im-

Platus ibid.

Act. 7.

portunitate sodalium victus, Monetis quidam, doctrina famâ celebris, qui hac inopinatâ occasione salutem inuenit, nouâque vitæ propositum ipso panè momento voti Religione confirmavit. Viderat enim sagaci vir ingenio, frustra fortassis aliquando se aditum ad beatam æternitatem quæsiturum, si portis iam patentibus tam opportunè inuitatus, ipse aures animumque in propriam perniciem obfirmasset. Meminisse enim poterat nunquam satis deplorandæ Israëlitarum pertinaciæ ac rebellionis, quibus cum Deo duce in regiones amœnissimas iam olim sub Abrahamo nepotibus promissas aditus pateret, illi per summam ingratitude[m] Dei beneficium respuentes clamauerunt: *Vtinam mortui essemus in Aegypto, & in hac vastâ solitudine vtinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram istam. Quis fuit nefariæ huius rebellionis, neglectæque tam præclaræ occasionis fructus? Mox dementiam suam execrati, cum irato Deo, iamque non suo, aditum in terram promissam tentarent, magnâ clade repulsi sunt; neque è sexcentis illis millibus, qui annum vigesimum superabant, in deserto Sinæ numeratis, quisquam eius possessionem adiit, præter Iosue & Caleb, ceteris per annos quadraginta longis itineribus circumductis, & in deserto vario mortis genere consumptis. Sed hæc nimis antiqua sunt: illud potius eius oculis poterat obuersari, quod Christus vrbis Ierosolymitanæ pulchritudinem contemplatus, futurum eius excidium piis lacrymis erat profecutus, addens: *Quia si cognouisses, & tu; & quidem in hac die, quæ ad pacem tibi. nunc autem omnes in te calamitatum fluctus redundabunt, eò quod non cognoueris tempus visitationis tuæ.**

Hæc qui seriò secum perpenderit, nōne meritò præteriti

teriti temporis memoriâ diseruciabitur, ignarus scilicet, ^{Sapiens torquetur, tum propter neglectum temporis præteriti, Maffæus in Vita Ignat.} quoties diuinis mandatis & inspirationibus, quoties salutis, aut saltem maioris perfectionis occasione defuerit, quod frequenter deplorare solebat S. Ignatius, asserens, nullius mentem aut cogitationem capere posse, quantum obstaculi plerique mortalium obicere soleant diuinæ gratiæ, quæ nos ad altissimum perfectionis culmen perduceret, si quantum ipsi misericordiæ est ad inuitandum, tantum nobis alacritatis esset ac promptitudinis ad obtemperandum.

Nec minùs futuri quàm præteriti temporis torquetur ignorantia. ^{tum propter ignorantem temporis futuri.} Quis enim nouit, an toties despecta salutis occasio in extremâ vitæ periodo homini sit occurrura? Nõne verendum est potiùs, despectâ toties Dei misericordiâ, eiusque voluntate conculcatâ, ne tandem aliquando iusto furore excandescat, easque intentet minas, quas habemus in Prouerbiorum libro. *Vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui assiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenierit. Quæ tametsi per se terribilia sunt, multò tamen horribiliora facit inuitabilis mortis necessitas (quam subiicit Ecclesiastes) dum hæc inter se connexa vehementius animum feriunt, Certa mors, & incerta salus.*

SECTIO QVARTA.

ECCLESIASTES.

VERSUS 8. Non est in hominis potestate prohibere spiritum, ^a nec habet potestatem in die

Aaaa 3

mor-

^a Alia editiones habent: Non est potentia, Non est potens, Non est habens potestatem.